

2020-03- Nr.

LR Vyriausybei

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ PATEIKIMO LR VYRIAUSYBEI

Teikiame pakartotinai Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo 8, 9, 11 straipsnio pakeitimo ir papildymo 30-1 straipsniu įstatymo bei Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (patikslintus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020 m. kovo 23 d. išvadoje NV-780 pateiktas pastabas, Vidaus reikalų ministerijos 2020 m. kovo 24 d. raštu Nr. 1D-1519 pateiktas pastabas bei Sveikatos apsaugos ministerijos darbo tvarka pateiktus pasiūlymus) bei atsižvelgiant į Teisės grupės pasiūlymą parengtą Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – įstatymo projektai).

Įstatymų projektų tikslas – suteikti Vyriausybei teisę nustatyti, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją ar įvedus nepaprastąją padėtį, gyventojams, valstybės ir savivaldybių įstaigoms ir institucijoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams būtinų prekių ir (ar) paslaugų maksimalias didmenines ir (ar) mažmenines kainas, taip pat kitus šių prekių ir (ar) paslaugų pardavimo ar teikimo būtinus apribojimus (parduodamų prekių vienetų skaičius, pardavimo ar paslaugų teikimo vietas, prekių išvežimo/eksporto iš Lietuvos Respublikos laikinus draudimus ir pan.).

Konkrečios Įstatymų projektų nustatytos teisinio reguliavimo priemonės apibūdinamos ir jas pagrindžiantys argumentai nurodyti kartu su Įstatymų projektais pateiktame Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

I. Sprendžiama problema	Šiuo metu nei Civilinės saugos įstatymas, nei Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas, nei Nepaprastosios padėties įstatymas nesuteikia Vyriausybei įstatyminio pagrindo kainų reguliavimui esant ekstremaliai situacijai ir(ar) karantinui. Atsižvelgiant į tai, kad tokio kainų reguliavimo ar kitokių prekių pardavimo ar paslaugų teikimo apribojimų būtinumas gali atsirasti (kai kurios Europos Sąjungos valstybės narės jau ėmėsi panašių priemonių. Paskutiniai žinomi pavyzdžiai – Prancūzija, Čekija, Ispanija, Kipras, Rumunija), būtinas įstatyminio reguliavimo šiuo aspektu tobulinimas suteikiant reikiamus įgaliojimus Vyriausybei ir kitoms valstybės institucijoms.
II. Siūlomos priemonės	Įstatymų projektais siūloma numatyti valstybės lygio ekstremalioje situacijoje gyventojams, institucijoms ar ūkio subjektams būtinų prekių ir (ar) paslaugų kainų ir prieinamumo monitoringą. Nustačius šių prekių ir (ar) paslaugų trūkumą ir (ar) šių prekių ar paslaugų gamintojų,

	pardavėjų ar paslaugų teikėjų piktnaudžiavimą susiklosčiusia ekstremalia situacija siekiant gauti nepagrįstų pajamų ar pelno iš šių prekių pardavimo ar paslaugų tiekimo, apie tai būtų informuojama Vyriausybės ekstremalių situacijų komisija, kuri galėtų pateikti Vyriausybei siūlymą dėl kainų reguliavimo ir pardavimo sąlygų ir kitų ribojimų nustatymo. Vyriausybė, gavusi Konkurencijos tarybos nuomonę, turėtų teisę, susidarius valstybės lygio ekstremaliajai situacijai, nustatyti paminėtų prekių ir (ar) paslaugų didmenines ir (ar) mažmenines kainas, taip pat kitus šių prekių ir (ar) paslaugų pardavimo ar teikimo būtinus apribojimus (parduodamų prekių kiekio ribojimus, pardavimo ar paslaugų teikimo vietas, prekių išvežimo ir (ar) eksporto iš Lietuvos Respublikos laikinus draudimus ir panašiai).
III. Priemonių kaštai	Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	Suteikus galimybę Vyriausybei valstybės lygio ekstremalios situacijos ar nepaprastosios padėties metu, nustačius piktnaudžiavimo atvejus, laikinai reguliuoti atskirų produktų kainas, būtų numatytas instrumentas užtikrinantis būtinų prekių ar paslaugų prieinamumą fiziniams ir juridiniams asmenims, užkertantis galimybę ūkio subjektams pasinaudoti susidariusia situacija savo asmeniniams interesams – t. y. pasipelnymui pasinaudojant situacija smarkiai išaugus tam tikrų prekių poreikiui ir paklausai. Be to, pačio reguliavimo buvimas veiktu kaip prevencinė priemonė, skatinanti gamintojus ir (ar)pardavėjus vykdyti atsakingą kainų politiką

Įstatymų projektais nėra perkeliama ir (ar) įgyvendinama Europos Sąjungos teisės aktai.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Dėl įstatymų projektų konsultuojamasi su visuomene, paskelbus įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje. Į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės bei Vidaus reikalų ministerijos pateiktas pastabas iš esmės atsižvelgta. Konkurencijos Taryba konkrečių pastabų dėl įstatymų projektų nepateikė, bet 2020 m. kovo 23 d. raštu Nr. (1.23E-32) 6V-368 pateikė nuomonę dėl rizikų, susijusių su valstybinių prekių ir (ar) paslaugų kainų reguliavimu. Konkurencijos taryba pažymi, kad tuo atveju, jei patvirtintus Įstatymų projektus ateityje būtų priimtas Vyriausybės sprendimas reguliuoti konkrečių prekių kainas, tai gali sukelti labai didelį neigiamą poveikį valstybės ekonomikai ir produktų, kurių kainos yra reguliuojamos, prieinamumui, todėl svarstant tokią priemonę turi būti atliktas išsamus poveikio vertinimas.

Lietuvos laisvosios rinkos institutas bei Lietuvos prekybos įmonių asociacija įstatymų projektams nepritaria iš principo, jų nuomone projektai sukeltų neigiamų pasekmių šalies gyventojams, įmonėms ir Lietuvos ekonomikai. Manome, kad pats savaime numatomas teisinis reguliavimas, suteikiantis Vyriausybei teisę nustatyti paminėtų prekių ir (ar) paslaugų didmenines ir (ar) mažmenines kainas, taip pat kitus šių prekių ir (ar) paslaugų pardavimo ar teikimo būtinus apribojimus, jokių neigiamų pasekmių nesukelia. O šio naujo teisinio reguliavimo praktinis taikymas šiuo metu yra tik potenciali galimybė. Be to, įstatymų projektuose numatomi visi pagal Konstitucinio Teismo suformuluotą doktriną reikiami saugikliai, kad toks taikymas nepažeistų ūkio subjektų teisėtų interesų (kainų reguliavimas ir kiti prekybos ar paslaugų teikimo apribojimai galėtų būti įvedami tik kaip ultima ratio priemonė, laikantis proporcingumo principo, nepažeidžiant sąžiningos konkurencijos, atšaukiami nedelsiant, kai išnyks jų įvedimo priežastys). Pažymėtina ir tai, kad poveikis konkurencijai bus atiekamas kiekvienu konkrečių atveju nustatant pagal numatomą teisinį reguliavimą maksimalias kainas ar kitus apribojimus (tam įstatymų projektuose numatomas ir Konkurencijos tarybos nuomonės gavimas). Nėra teisingas ir paminėtų suinteresuotų asmenų teiginys, kad pagal Konstituciją galimas tik kainų reguliavimas monopolinėse rinkose. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kainų valstybinio reguliavimo (esant ekstremalioms situacijoms) teisinius mechanizmus turi ir daugelis ES valstybių narių (Prancūzija, Čekija, Kipras, Ispanija, Rumunija ir kt.).

Įstatymų projektus rengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisminės justicijos ir civilinės teisės grupės (vadovė Jurga Greičienė, tel. (8 5) 266 2998, el. p. jurga.greiciene@tm.lt) vyresnysis patarėjas Aleksandr Radčenko ((8 5) 2662941, el. p. a.radcenko@tm.lt) ir Teisinės sistemos grupės (vadovė Dalia Baležentė, tel. (8 5) 2662908, el.p. dalia.balezente@tm.lt) vyresnysis patarėjas Darius Trinkūnas, tel. (8 5) 2662912, el. p. darius.trinkunas@tm.lt).

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikoj susiklosčius valstybės lygio ekstremaliai situacijai bei paskelbus karantiną, įstatymų projektuose numatytos teisinis priemonės turi būti patvirtintos nedelsiant, prašome įstatymų projektus svarstyti ypatingos skubos tvarka, artimiausiame Vyriausybės posėdyje.

PRIDEDAMA:

1. Civilinės saugos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo ir papildymo 30-1 straipsniu įstatymo projektas, 2 lapai.
2. Civilinės saugos įstatymo 9 straipsnio pakeitimo ir papildymo 30-1 straipsniu įstatymo projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
3. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.
4. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
5. Nepaprastosios padėties įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas;
6. Nepaprastosios padėties įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas;
7. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 4 lapai.
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
9. Suinteresuotų institucijų raštai, 25 lapai.

Aleksandr Radčenko, (8 5) 2662941, el. p. a.radcenko@tm.lt
Darius Trinkūnas, (8 5) 266 2912 el. p. darius.trinkunas@tm.lt

Originalas nebus siunčiamas